

DE REUS, O'BRIEN

Van Hilary Mantel zijn verschenen:

Wolf Hall

Het boek Henry

De spiegel & het licht

De geest geven

Acht maanden in de Gazastraat

Liefde verkennen

De moord op Margaret Thatcher

Vorstelijke personages en andere geschriften

Voorbij het zwart

De Reus, O'Brien

Hilary Mantel (1952-2022) was een buitengewoon veelzijdig auteur. Korte verhalen, essays en romans, historisch en eigentijds werk: met haar schrijftalent en verbeeldingskracht en haar gevoel voor humor, kon ze elk genre aan.

Van haar werk zijn toneelstukken en televisieseries gemaakt, en ook zelf was ze het onderwerp van een uitvoerige documentaire door de BBC. Naast vele, vele prijzen, ontving ze – vrij uitzonderlijk – tweemaal de Booker Prize.

De roman waar ze al aan was begonnen na 15 jaar aan de Cromwell-trilogie te hebben gewerkt, zullen we helaas nooit in voltooid vorm te lezen krijgen. Gelukkig heeft ze een backlist om in te grasduinen en daar hebben we dit keer deze korte historische roman uit geplukt over de achttiende-eeuwse Ierse reus Charles O'Brien, die in Londen werd tentoongesteld en uiteindelijk door chirurg John Hunter werd ontleed.

HILARY MANTEL

DE REUS,
O'BRIEN

roman

Vertaald uit het Engels door Ine Willems

MERIDIAAN
UITGEVERS

2026

De vertaler ontving voor deze vertaling een projectsubsidie van het Nederlands Letterenfonds

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Eerste druk, januari 2026

© 1998 Tertius Enterprises Ltd.

© 2026 Nederlandse vertaling Ine Willems

Oorspronkelijke titel *The Giant, O'Brien*

Oorspronkelijke uitgave Fourth Estate

Omslagontwerp en illustratie Nanja Toebak

Foto auteur © David Vintiner, Camera Press London

Typografie Wim ten Brinke

Drukkerij Wilco

ISBN 978 94 93305 16 8

NUR 302

www.meridiaanuitgevers.com

 @meridiaanuitgevers

 @meridiaanboeken

 LinkedIn Meridiaan Uitgevers

TDM (Text & Data Mining) is uitdrukkelijk niet toegestaan zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgeverij.

Voor Lesley Glaister

... maar per slot
pikt ieder die de pen voert vlees van het bot.
Lezers eisen lijken. Aan ons het lijkenpikkerslot.
– George MacBeth, 'The Cleaver Garden'

‘Haal de koeien naar binnen. Tijd om de boel af te sluiten voor de nacht.’

Daar kwamen drie koeien, briesend in het halfluister, zwiepend met hun staart, vel over heen. Lomp plantten ze hun hoeven tussen de mannen. De vlammen van het vuur dansten in hun ogen. In de deuropening zweefde de maan tegen de berg.

‘Of O’Shea heeft ze de berg over,’ zei Connor. Connor was hun kostbaas. ‘Drie koeien heeft mijn grootvader ooit gepikt van de zijne. Er gaat geen nacht voorbij dat ie niet probeert om die rekening te vereffenen.’

‘Oud zeer,’ zei Claffey. ‘D’r gaat niks boven.’

Pybus spoog op de grond. ‘O’Shea, die gunt je nog je oorpijn niet. Die gunt je je puist nog niet als je d’r een had. Nauwer als een naald, die ziel van hem.’

‘Zeg Connor,’ zei de Reus. Hij klonk belangstellend. ‘Wat zou je doen als je vier koeien had?’

‘Daar kan ik alleen maar van dromen,’ zei Connor.

‘Maar met de ruimte in huis?’

Connor haalde zijn schouders op. ‘Ze zouden toch naar binnen moeten.’

‘En als je zes koeien had?’

‘Dan zaten de mannen verder van het vuur,’ zei Claffey.

‘En als je tien koeien had?’

‘Dan stonden de koeien binnen en sliepen de mannen buiten,’ zei Pybus.

Connor knikte. ‘Dat is wel zo, ja.’

De Reus lachte. ‘Mooie kostbaas ben jij. Dan sliepen de mannen buiten!’

‘Nou zouden wij buiten veilig zat zijn,’ zei Claffey. ‘O’Shea mag dan rente op de schuld willen, maar een troep mannen rooft ie niet.’

‘Niet ons soort mannen,’ zei Pybus.

‘Wat is rente?’ zei Jankin.

‘Ik kan geen tien koeien hebben,’ zei Connor. ‘Je hebt gelijk, Charles O’Brien. De muren zouden het niet houden.’

‘Nou, daar heb je het,’ zei de Reus. ‘Daar is de grens aan je ambitie. En dat allemaal vanwege wat heibel in je grootvaders tijd.’

Met de deur dicht was er alleen het licht van de bieskaars, met het licht uit was er alleen het kwijnende vuur, het nattige briesen van de beesten en de woeste gloed van Pybus’ rode haar.

‘Kom dicht bij het vuur,’ zei de Reus. In de rokerige schemer was zijn stem vaag en fluwelig, als de vleugel van een mot. Ze schoven op hun kruk naar voren, en Pybus, die nog een jongen was, schoof met zijn billen over de kale rotsvloer. ‘Welk verhaal zal het wezen?’

‘Zeg het maar, meester,’ zei Jankin. ‘Wij kunnen geen verhaal kiezen.’

Claffey wierp hem een scheve blik toe toen hij de Reus meester noemde. De Reus ving de blik op. Claffey had zijn kwaai kanten, maar mensen zijn ook weer niet helemaal als aardappels, waarin de rot door en door gaat, en toen Claffey zich weer naar hem wendde stond zijn gezicht ongekunsteld, vol verlangen naar het verhaal waarvan hij wou dat hij er zijn neus voor op kon trekken.

De Reus aarzelde, keek diep in de rook van het vuur. Buiten rond de berg verzamelde zich mist. In de hoek van het vertrek vormden zich gestalten die niet de gestalten waren van vee en die onopgemerkt bleven door Connor, Jankin en Claffey. Alleen Pybus, die vanwege zijn jonge jaren minder eelt op de ziel had, schoof met zijn voeten als een rusteloos paard en stak zijn neus in de lucht bij de zweem van een vreemde geur. ‘Wat is daar?’ zei hij. Maar er was niets, niets: alleen een por van Claffeys elleboog toen die breder ging zitten, alleen Connors zware ademhaling, alleen de traag malende kaken van de witte koe.

De Reus wachtte tot de frons van Pybus’ gezicht was verdwenen, tot hij zijn armen over zijn knieën had gekruist en zijn kin erop liet rusten. Toen gaf hij zijn stem vrij spel. Die was licht, klankvol en niet ongeschoold, en hij maakte er goed gebruik van.

‘Is het weleens je ongelukkig lot geweest om moederziel alleen door een van de grote wouden van deze we-

reld te trekken; om, bij het vallen van de nacht, nog vele uren verwijderd te zijn van een christelijke haard? Ben je, bij het opsteken van de wind, weleens verstoken geweest van elk gezelschap behalve dat van je vermoeide lastdier, en van elk soelaas in dit ondermaanse behalve het kruisje onder je hemd?’

‘Welke is het?’ Jankins stem beefde.

‘De Wilde Jacht,’ zei Connor. ‘Waar ie de doden tegenkomt op hun nachtelijke ronde, aangevoerd door een spookkoning op een spookpaard.’

‘Ik besterf ’t dadelijk,’ zei Jankin.

‘Dat zit er dik in,’ zei Claffey.

‘Ik heb ’m al eens gehoord,’ zei Connor. ‘Maar dan nog, het blijft een van z’n beste.’

Toen ze klaar waren met hun commentaar op het verhaal ging de Reus ermee verder en hij voerde hen dwars door het diepe, ritselende, van briesende leeuwen vergeven woud naar een plek die ze niet hadden verwacht: het Eetbare Huis. Er steeg een verzaligde kreun op uit zijn publiek. Ze kenden eten, ze kenden huis. Het was zelden hun geluk geweest om die twee samen te treffen.

Zo mengde hij zijn verhalen: droom en doodsangst. Het dak van peperkoek en dan de slinkse komst van een wolf met zoete trek. De vrouw met lelieblanke huid en weelderige rondingen, die onder de streling van een man versteent. Het meer waarin goudstukken dobberen, dat eenieder die ernaar vist verzwelgt. Er bestaat geen loon naar verdienste of naar gedane plicht, het geluk is met

de mazzelaar en dat kon ieder van ons zijn. Jezus, dacht hij. Er waren nu dagen dat hij zwakte als water door benen voelde stromen die zo lang waren als andermans hele lijf. Soms trilden zijn polsen onder het gewicht van zijn eigen handen. Een man kon aan het einde van zijn verbeeldingskracht zijn. Hij kon uitverteld zijn, en wie die dag niet gegeten heeft, is kortaangebonden en vormt een prikkelbaar publiek. Vorige week nog had hij gevraagd: 'Hebben jullie ooit het verhaal gehoord van Sint Kevin en de gans van O'Toole?' en in koor had het geklonken: 'O nee, niet weer!'

Een koe die haar zinnen op het vuur had gezet, plette bijna zijn voet. Om het beest een lesje te leren stampte hij op de hare. 'Kijk een beetje uit met mijn koe!' riep Connor uit. De Reus sloeg zijn ogen ten hemel, maar zijn uitzicht werd belemmerd door het dak. Veertig jaar geleden had Connors grootvader het met riet gedekt, en nu was het verweerd en geblakerd door het vuur. Wanneer het regende – de regen ging er dwars doorheen – drupte het waterig roetbruin op het hoofd van de mannen. Connor had geen vrouw en zou er waarschijnlijk ook nooit een krijgen. Evenmin als Pybus of Claffey. Jankin, zo hoopte hij in stilte, kon zich niet voortplanten.

Er was verandering op komst. Hij kon het zien in het vuur en voelen in de tocht die fluitend door de muren trok. Hij had een eetlust die bij hem paste; hij kon wel een graanschuur leegeten, wel een vat leegdrinken. Maar hoe moeten reuzen overleven nu heel Ierland te gronde gaat? Hij had de kost verdiend door rond te trekken en

een welkome gast te zijn die naast het geschenk van zijn reusachtige aanwezigheid ook liedjes en verhalen bracht. Hij had in zijn onderhoud voorzien door hier een boer te helpen die een boom uitgerukt wilde, en daar een stelling die zijn huis platgedrukt wilde zodat hij een beter kon bouwen. Spierkracht had er een klein aandeel in gehad, lengte een groter, en in menige woonst was hij binnengehaald als een wonder, iemand die de kunst van converseren verstond, een illustratie uit het Boek van de Natuur. Maar het Boek van de Natuur wordt nog maar zelden gelezen, en hij dacht: Tijd om de kost te verdienen op een manier die voor de hand ligt. Ik ga de kost verdienen met lang zijn.

Hij wendde zich tot Claffey, die als enige van hen een beetje benul had. 'Ik ben eruit,' zei hij. 'Het wordt Joe Vance.'

Een dag of twee later kwam Joe Vance de berg op. Op zijn hoofd prijkte een vettige hoed en ter hoogte van zijn dij bungelde een flacon sterkedrank aan een koord. Hij kwam goed voor de dag, was gemakkelijk in de omgang en zat vol grappen; hij was de impresario geweest van meer dan één die de laatste tien jaar uit deze contreien was weggetrokken. Hij beheerste de kunst van het regelen van zeereizen en was soms ook zelf op reis geweest. Hij had in het gevang gezeten maar was eruit gekomen. Hij was met vele vrouwen getrouwd en sommige waren dood, overleden aan het een of ander, zoals vrouwen wel doen. Hij had zwarte bakkebaarden, brede schouders

met onverbloemde de botten, een onbeschroomd, verstandig, mannelijk voorkomen en eerlijke blauwe ogen.

Connors onderkomen kwam in zicht. Dat had niet de verfijning van een schoorsteen – sinds een halfjaar was er mijlen in de omtrek geen schoorsteen te bekennen – maar er was een gat in het dak gemaakt. Onverstoorbaar kringelde de rook door zowel gat als dak, zodat het leek alsof het hele huis zoetjes stond te dampen in de druil en mist van die morgen.

Joe Vance trof de hoeve vol rook en de mannen ineengedoken rond een miserabel vuurtje. Zijn eerlijke ogen richtten zich op hun omstandigheden. De Reus keek op. Hij zag er belachelijk uit op zijn kruk, met zijn knieën die tot aan zijn oren kwamen. ‘Jij zou op een troon moeten zitten,’ zei Vance abrupt.

‘Daar twijfelt ie zelf ook niet aan,’ zei Claffey.

‘Ga jij ook mee op dit avontuur?’ vroeg Vance hem.

‘Hij moet wel,’ zei Pybus. ‘Hij spreekt hun taal. Iets of wat in elk geval. We hebben het zelf gehoord.’

‘Spreek jij dan geen Engels, O’Brien? Ik dacht dat je een geschoolde reus was.’

‘Ik heb het geleerd en vergeten,’ zei de Reus. ‘Ik heb het weggesloten in een loden kist en die heb ik naar de bodem van de zee laten zinken.’

‘Vis ’m dan maar weer op, m’n jongen,’ zei Vance. ‘En als jullie ’m zien, trek ’m dan op het droge. Begrijp me goed, ik ben niet van plan om je voor te stellen als een wilde. Zo’n soort show wordt het niet.’

‘Gaan we helemaal naar Derry?’ zei Jankin. ‘Daar heb

ik weleens van gehoord, weet je.'

'Ach Jankin, m'n brave simpele ziel,' zei de Reus. 'Onze Vance hier, die weet hoe de dingen gaan.'

'Jullie weten ongetwijfeld dat ik de impresario was van de gebroeders Knife,' zei Vance. 'Enorm kolossale reuzen, jullie kennen ze vast nog wel.'

'In mijn herinnering waren ze nogal petieterig en schraal,' zei O'Brien. 'De grootste van de Knives kwam maar net tot mijn schouder. En wat zijn kleine broertje betreft – Pocket noemde ik hem altijd –, ik kwam op mijn tiende in de taveerne, en dan stond ik daar met mijn pul in de hand en met zijn kop als steuntje voor mijn elleboog.'

'De Knives waren drie keer niks,' zei Jankin. 'Dwergen waren het, zowat.'

Joe Vance wendde zijn eerlijke ogen naar opzij. Hij herinnerde zich de Knives – en zeker Pocket – als jongens die een muur omver kregen door er maar naar te kijken. Pocket was bovendien behoorlijk gebeten geweest op zijn percentage en toen hij een keer dacht dat hij geflest werd, had hij hem godbetert van de grond gelicht en aan zijn broekriem aan de haak gehangen waar de dag tevoren nog een half varken aan had gehangen. Hem van de grond gelicht met één hand, en die ene hand nog wel zijn linker, Vance zou het niet snel vergeten. Met een keurende blik keek hij op naar O'Brien om diens potentieel voor buitensporig geweld te peilen. Als hij ermee weg kon komen, was hij het soort impresario dat twintig shilling op de *guinea* in zijn eigen zak stak.

‘En dan nu mijn voorwaarden,’ zei de Reus. ‘Voor mijzelf en mijn gevolg – dat zijn deze lieden hier aanwezig – wij varen in alle comfort en luxe over.’

‘Ik heb vaker een overtocht geboekt,’ zei Joe Vance met een buiging.

‘Het moet een schip zijn dat de Britten versteld doet staan. Met een gouden boeg en zeilen van zijde.’

‘Jijzelf zult ze versteld doen staan,’ koerde Vance.

‘Ik wil zes zingende vrouwen die me voorgaan.’

Vance verloor zijn zelfbeheersing, niet dat daar veel voor nodig was. ‘Wat een lulkoek! Charlie O’Brien, jij hebt geen hap vlees op sinds vorig jaar Pasen. Je leeft op je knieën, jij!’

‘Dat is zo,’ zei de Reus met een blik naar het dak. ‘Ze moeten alle zes koningin zijn,’ zei hij glimlachend. Hij vond Vance’ manier van doen nog best schappelijk, en wat valt er helemaal te verliezen door hoog in te zetten?’

‘En waar haal ik zes koninginnen vandaan?’ brulde Vance.

‘Dat is jouw probleem,’ zei de Reus fijntjes. Hij strekte zijn benen voor zich uit. De beroering van zijn grote teen slingerde Jankin bijna in het vuur maar Jankin blies op zijn verbrande handen, likte erlangs en bood zijn verontschuldigen aan.

Claffey keek op. Hij ontmoette Vance’ blik. Met een knikje naar O’Brien zei hij: ‘Hij is niet ongevaarlijk binnenshuis.’ Daar liet hij het bij. Over het algemeen wist Claffey waar hij het bij moest laten.

‘Vance, zal mijn broekzak rinkelen? Zullen mijn kis-

ten gevuld zijn met goud?’

Vance hield open handen op. ‘Alles wat Joe Vance wet-
tig kan verkrijgen, daar zullen jullie in delen. Het Engelse
publiek moet, bij mijn zekere weten, de aanblik van een
reus ontberen. In feite is het, nu ik erover nadenk, een
daad van naastenliefde om ze een reus te brengen.’

Hij keek Jankin recht aan. ‘De Engelsen zijn een soort
mensaap,’ legde hij uit.

Hij glimlachte met de helft van zijn gezicht. De Reus
zag het.

‘Niet waar,’ zei hij. ‘Ja, ze zijn klein van gestalte, bar-
baars in hun manieren en niet te volgen in een gesprek:
ongeleet, onbeheerst en bespottelijk wanneer ze ge-
dronken hebben, maar niet harig. Of althans, niet over-
al.’

‘Ik heb nog nooit een mensaap gezien,’ zei Jankin. ‘Laat
staan ervan gedroomd. Heb ik al ooit een Engelsman ge-
zien?’

‘Dat zijn degenen die op een paard zitten,’ zei Claffey.

‘O,’ zei Jankin. ‘Dan heb ik ze dus gezien.’

‘En Connor?’ vroeg Vance. ‘Kom jij ook mee?’

‘Connor is een vermogend man,’ zei Claffey. ‘Hij moet
over zijn koeien waken.’

Connors wenkbrauwen trokken in een frons. ‘Eén keer
is O’Shea midden in de nacht naar hier geslopen met een
teil en heeft ie mijn koeien gebloed voor zijn zondagse
soep. Alsof ie uit Kerry komt.’

‘Ja,’ zei de Reus. ‘De koeien van Kerry weten wanneer
het zaterdagavond is.’ Hij hief zijn hoofd. ‘Nou, deze

haardstee is ons anker geweest. Nu is het tijd dat we de zeilen hijsen.'

Toen ze de berg af kwamen zonken hun voeten weg in de modder en sloegen de regenvlagen in hun gezicht. Het was de tijd van het jaar waarin ratten in hun hol bleven, honden in hun hok en hoge heren in hun veren bedden. Voorkomend droeg de Reus hun bekpakking zodat zij de handen vrij hadden om elkaar overeind te houden als ze uitgleden. Een paar uur gaans verder kwamen ze bij een gehucht, of wat tot voor kort een gehucht was geweest en nu een hoop stenen, het kapotgebeukte metselwerk rauw, naakt zonder de groene winde. Een paar maanden na de ruiming verbrokkelden de muren van de huizen al in de modder rondom: de daken waren in brand gestoken en ze stonden bloot aan de elementen.

Iets kleins, niet groter dan een hond, maakte dat het wegkwam bij hun komst: zwaaiende ledematen, kromme rug.

'Een hond of een kleintje?' vroeg Pybus verrast.

De Reus veegde de stromende regen uit zijn gezicht. Zijn scherpere blik zag een wezen dat niet van deze wereld was. Het was een van die bastaardwezens die je soms zag rondkruipen, kermen en schrapen in een ruïne of op het slagveld; de mens in hen hilde terwijl het beest in hen naar verstorven vlees wroette.

'Ik had gedacht dat we hier onderdak zouden vinden,' zei Claffey. Zijn bontmuts lag op zijn hoofd als een dode das, en de galons op zijn goede jas waren reddeloos

verloren. 'Maar d'r is geen dak meer over.'

'Ik zei toch dat je niet in je goeie goed moest gaan,' zei de Reus.

'Vervloekt zij die hele commissionairsklasse,' zei Claffey. 'Vervloekt zijn al die commissionairs, de meiers en de landjonkertjes.'

'Dat moet je niet zo zeggen,' zei de Reus. 'Je moet erbij zeggen waar je ze mee vervloekt. Zoiets als, bijvoorbeeld, mogen de blaren op hun tong komen en mogen de ogen in hun hoofd zwemmen in poelen van pus.'

'Je bent wel een pietje-precies met vloeken,' zei Claffey. 'Ik zou gewoon een knuppel pakken en ze vervloeken tot hun kop barst.'

'Ik ook,' zei Pybus.

'Vervloeken is een oeroude, achtbare kunstvorm,' zei de Reus. 'Een beetje vloek is een heel bataljon knuppels waard.' Hij hees de bagage weer op zijn schouders. 'Ach ja. Kom, dan lopen we door naar de stad.'

'De stad!' zei Jankin. Hij deed een poging tot huppelen.

Eenmaal bij de stad kwamen maar een paar jongelui hun tegemoet. Het kabaal van kinderen die zich aan het Wonder kwamen vergapen bleef uit. Ze zagen de jongens al van ver; de weg strekte zich vlak en glad als de dij van een koningin voor hen uit. De Reus begroette hen vanuit de verte met een machtig hallo dat zich over het boomloze domein slingerde en zich als een touw met een lus om de jongens sloot.

De Reus hield zijn pas in omwille van de anderen, iets wat hij zichzelf regelmatig in herinnering moest bren-

gen. De jongens naderden hen door een woestenij van versplinterd hout, van waaruit de ontvelde, natte ingewanden van boomstronken opstaken naar de onstuimige schemer.

Een heel bos omgekapt voor het geld, en aan het einde van de dag het gekrijs van dakloze vogels.

‘We zijn nog maar één dag onderweg,’ zei Pybus, ‘en we zijn al zo ver van huis.’

De Reus wierp hem een zijdelingse blik toe. Nu al riep de reis een fijngevoeligheid op in Pybus die hij niet bij hem had vermoed.

De jongens bogen toen ze bij hen waren. ‘Welkom, meesters. De laatste tijd laten zelfs de bedelaars ons links liggen.’

‘Krijgen jullie wel bezoek van de blinden?’ vroeg de Reus.

‘Ja, die zijn zo goed om te komen. Die keren niet om, hoewel ze zeggen dat ze rampspoed kunnen ruiken. Maar al brachten ze een vedel mee, wij hebben de kracht niet om te dansen.’

De jongens liepen met hen mee naar het stadje. ‘Ze zijn aan het kappen, zoals u ziet,’ zei er een. De stank van het verse bloed van het woud hing in de klamme lucht en zweefde op borsthoogte rond de Reus.

Jankins mond viel open. ‘Waar moeten ze nou heen? Dat volk dat in de bossen woont?’

Haastig verbeterde hij zichzelf: ‘Het goeie volkje, moet ik zeggen.’